

LONDON COLISEUM, den 15 juni 1914. På scen står tjugotre trälådor i olika storlekar, skarpa ögon i den månghövdade publiken noterar att spakar sticker ut från deras sidor och att högtalartrattarna som är fästa i deras framstycken är av antingen metall eller kartong.

Kort väntan, en man beträder tiljorna och börjar på bruten engelska att redogöra för kvälens program. Hans röst är dock inte kraftig nog för att fylla den stora salen, den drunknar, när inte ut. Talet slutförs som ett mumlande och ersätts av människor som tar plats bakom manickerna. Konserten börjar.

Dagen efter skriver London Times: »Det är omöjligt att påstå att 'The Awakening of a Great City' – den första av de 'oljudsspiraler' som framfördes – var så upplivande som futuristisk konst vanligen är. Snarare är motsatsen sann, den påminde nämligen mest om ljudet av en ångbåt som riggar. Kanske var det till och med mindre lämpligt av musikerna – eller ska vi kalla dem 'noisicians'? – att fortsätta framföra stycket 'A Meeting of Motorcars and Aeroplanes' efter det att upphetsade personer börjat skrika 'sluta!'?»

Filippo Tommaso Marinetti, den italienska futurismens fader och mannen vars stämma svek honom under presentationen, anser ändå att kollegan Luigi Russolos uppträdande var en enorm succé. »Det var som att visa upp den första ångmaskinen för en flock kor«, lär han ha sagt efteråt. »Men de som var där bevittnade musikens framtid.«

I ljudkonstbegynnelsen var Luigi Russolo. Det

är ett påstående lika öppet för debatt som »rock'n'roll föddes den 5 juli 1954 i Memphis Sun Studio på 706 Union Avenue«, men man kan inte förneka de ringar på vattnet som hans verk och idéer gett upphov till.

LUIGI RUSSOLO SÅG dagens ljus i Portogruaro 1885. Han kom från en musikalisk familj, men runt omkring sin sextonde födelsedag valde han bort fiolen för måleriet. 1909 träffade han Marinetti, Carlo Carrà och Umberto Boccioni, ett år senare skrev han och hans nya kamrater under det futuristiska manifestet, ett elvapunksprogram författat av Marinetti som inleds »vi vill besjunga kärleken till faran, förtrogenheten med energin och oförvägenheten«.

Aktioner, utställningar. Snart visar almanackan den 21 februari 1913 och Russolo befinner sig på Teatro Costanzi i Rom. Några meter framför honom uruppförs Francesco Balilla Pratellas (1880–1955) »Musica Futurista per Orchestra« och Russolo är inte imponerad av vad han hör. Trots att Pratella stod bakom tre texter med budskapet att man som kompositör inte får låta sig influeras av dåtiden utan helt måste inrikta sig på framtiden var hans eget framförande nämligen förhållandevis konventionellt.

Han spelade ju piano.

Så Russolo går hem, sätter papper i skrivmaskinen och börjar hamra fram ett svar till Pratella. Den 11 mars 1913 publicerar han pamfletten *L'arte dei rumori* (ungefär »Oljudskonsten«), där han bland annat skriver:

»Det var som att visa upp den första ångmaskinen för en flock kor. Men de som var där bevittnade musikens framtid.«

LUIGI RUSSOLO

»Förhistoriskt liv handlade om tystnad. På artonhundratalet uppfanns maskinerna och Oljudet föddes. I dag har Oljudet triumferat och regerar enväldigt över människornas sensibilitet.«

»Traditionella instrument kan inte fånga den moderna människans själ«, menar Russolo. »Beethoven och Wagner skakade om våra nerver och hjärtan i många år. Nu får det vara nog!« Energi och fart kräver nya tankegångar. Symfonier ska en dag byggas på toner från vardagen. Inspiration ska hämtas från stads kärnor och industri.

Och Russolo omsätter dessa ord till handling. Han byter pensel mot taktpinne, tar över rollen som futurismens tonsättare och tillsammans med vännen Ugo Piatti börjar han bygga trälådor, intonarumori, vars inneboende mekanik designats för att bland annat återskapa tjut, åska, explosioner och väsan.

Mer än åtta decennier senare släpper DJ Spooky plattan »Songs of a Dead Dreamer« på Asphodel. »Jag ville skapa musik som reflekterar det urbana landskapets täthet och visar hur dess geometriska regelbundenhet påverkar vår uppfattning av det«, fastslår han på omslaget. »Därför gjorde jag albumet på samma sätt som jag brukar sätta ihop mina mixtejper. För mig är sammanfogning vår tids osynliga språk och DJ:ande det tjugonde århundradets främsta konstform.«

Ekonomi studas mellan generationerna.

Luigi Russolo dog 1947 i Cerro di Laveno. Han hade då distanserat sig från Marinetti på grund av dennes samröre med fascismen. Futurismen fick också se sig avhängd till förmån för en djupdykning ner i det okulta.

Men *L'arte dei rumori* lever vidare.

Se till exempel *Einstürzende Neubauten*.

OVANSTÅENDE FÅR representera den ena ringhörnan i en rudimentär historik över det som brukar kallas ljudkonst. I den andra: John Cage.

Det sägs att den abstrakte expressionisten Jackson Pollock på fyrtioalet vinglade omkring stup-